

Народна
творчість
та
етнографія

1959

КНИГА ТРЕТЯ

Липень — вересень

ОКРЕМИЙ ВІДБИТОК

КИЇВ

На допомогу художній самодіяльності

БАГАТОГОЛОСНІ УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ

УПОРЯДКУВАННЯ ТА ПРИМІТКИ Л. І. ЯЩЕНКА

Багатства пісенно-хорової культури українського народу невичерпні. Поряд із створенням нових пісень, що відображають нашу радянську сучасність, народ зберігає і творчо використовує в своєму побуті величезну пісенну спадщину минулого. Щороку експедиції Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР записують велику кількість нових багатоголосих пісень, які або зовсім ще не публікувалися, або ж становлять нові текстові та музичні варіанти.

Нижче подаємо кілька зразків багатоголосих пісень різних жанрів. Перша з них, «Ой, за-за гори вітер віє» (купальська), особливо цікава своїм заспівом: кожен куплет починає два солісти, далі їх голоси зливаються в терцію. Лише після цього вступає весь хор. Цей прийом поживавлює пісню, створює враження своєрідного перегукування співаків.

«Ой, три літа, три неділі» — варіант широко розповсюдженої історичної пісні про загибель козака. Своєю структурою, а також зосереджено мужнім характером мелодії він помітно відрізняється від інших відомих варіантів цієї пісні і, отже, становить значний художній інтерес.

«Та повій, вітре, та повій, буйний» — типовий зразок української підголоскової поліфонії — співається на повний голос відкритим звуком грудного тембру. Верхній голос — підголосок — виконує соліст-виводчик. Завдяки силі й яскравості звучання він добре виділяється серед усієї маси співаків. Пісні цього типу є найбільш розповсюдженими на Україні, виконуються вони здебільшого жіночими хорами.

Закарпатська пісня «Місяцю-королю» має цілком протилежний характер. Акварельно ніжний мелодичний рисунок, прозора гармонія прекрасно відтворюють її м'який ліричний настрій.

«Є в селі одна дівчина» — твір колишніх учасників жіночого театралізованого ансамблю народної пісні Київського державного університету — оригінальний зразок творчості студентів. Ця простенька пісня містить в собі великі можливості щодо театралізованого сценічного виконання і може бути з успіхом використана в концертній практиці.

ОЙ, ЗА-ЗА ГОРИ ВІТЕР ВІЄ

Ой, з-за гори вітер віє,
З-за гори,
Та й нема мого миленького
З дороги.
Ой, чи приїхав мій миленький,
Чи прийшов,
Та стихесенька під віконце
Підійшов.

Ой, здорова, моя мила,
Чи чуєш?
Ой з ким же ти, моя мила,
Ночуєш?
Ой не сама, мій миленький,
Не сама,
Та з своїми діточками
Обома.

Повільно
Одна

Ой, з-за го_ри ві_тер ві_є,

Друга

Двоє

Всі

з-за го_ри та й не_ма мо_го

ми_лень_ко_го з до_ро_ги

Та одно кладу від краю,
Друге від стіни,
Та сама ляжу, молодая,
Між ними.
Та сама ляжу, молодая,
Між ними,

Та й умиюся слізоньками
Дрібними.
Та й умиюся слізоньками
Дрібними,
Та й утрюся рукавами
Шитими.

Та й утрюся рукавами
Шитими,
За те мене моя мати
Битиме.

Записано від групи дівчат з кол-
госпу ім. Чапаєва с. Павлівщина,
Драбівського р-ну, Черкаської обл.,
у 1958 р. Записали Л. Яценко та
Л. Орел.

ОЙ, ТРИ ЛІТА. ТРИ НЕДІЛІ

Повільно
Один

Ой, три лі_та, три не_ді_лі, гей я гей,

Всі

ой, три лі_та, три не_ді_лі, як ко_за_ка

тур_ки вби_ли, гей я гей! Ян ко_за_ка

тур_ки вби_ли гей!

Один

Двоє

Під я_во_ром зе_ле_нень_ким, гей я гей!

Ой, три літа, три неділі, гей я гей,
Ой, три літа, три неділі,
Як козака турки вбили, гей я гей,
Як козака турки вбили, гей.

Під явором зелененьким, гей я гей,
Під явором зелененьким
Лежить козак молоденький, гей я гей,
Лежить козак молоденький, гей.

Над ним коник зажурився, гей я гей,
Над ним коник зажурився,
По копита в землю врився, гей я гей,
По копита в землю врився, гей,

Не стій, коню, наді мною, гей я гей,
Не стій, коню, наді мною,
Бо я виджу ширість твою, гей я гей,
Бо я виджу ширість твою, гей.

Біжи, коню, дорогою, гей я гей,
Біжи, коню, дорогою,
Та й ударся головою, гей я гей,
Та й ударся головою, гей.

Вийде сестра — засмутиться, гей я гей,
Вийде сестра — засмутиться,
Вийде мати — зажуриться, гей я гей,
Вийде мати — зажуриться, гей.

Не плач, мати, не журися, гей я гей.
Не плач, мати, не журися,
Бо вже твій син оженився, гей я гей,
Бо вже твій син оженився, гей.

Та взяв собі паняночку, гей я гей.
Та взяв собі паняночку —
В чистім полі земляночку, гей я гей,
В чистім полі земляночку, гей.

Візьми, мати, піску жменю, гей я гей,
Візьми, мати, піску жменю,
Посій його на каменю, гей я гей,
Посій його на каменю, гей.

Як той, мати, пісок зійде, гей я гей,
Як той, мати, пісок зійде,
Тоді твій син з війська прийде, гей я гей,
Тоді твій син з війська прийде, гей.

Записано в с. Рожнів, Кутського
р-ну, Станіславської обл., від гурту
хлопців у 1953 р. Розшифрував
Л. Ященко.

ТА ПОВІЙ, ВІТРЕ, ТА ПОВІЙ, БУЙНИЙ

Широко
Один

Та по_ вий, віт_ ре, та по_ вий, буй_ ний

Всі

з гли_ бо_ ко_ го я_ ру, при_ будь, ми_ лий

та чор_ но_ бри_ вий з да_ ле_ ко_ го кра_(ю),

Та повій, вітре, та повій, буйний,
З глибокого яру,
Прибуди, милий, та чорнобривий,
З далекого краю.

Та рад би я та повіяти,—
Яр дуже глибокий,
Ой, рад би я та прилинути,—
Край дуже далекий.

Та що я свого та миленого
В похід віряджала,
Дала йому та зозуленьку,
Щоб рано кувала.

Та дала ж йому та зозуленьку,
Щоб рано кувала,

Собі взяла та соловейка,
Щоб не сумувала.

Та летить ворон та летить чорний,
Та й летючи кряче,
Перекажіть та тій дівчині,
Що за мною плаче!

Та нехай вона та там не плаче:
Я тут не журюся,
Велю ж я їй та вийти заміж,
Я й тут оженися.

Та бодай тебе та й оженила
Лихая година,
Було личко, та як яблучко,
Стало, як билина.

Записано в с. Михайлівка, Лебединського р-ну, Сумської обл., у 1954 р. Розшифрувала З. Василенко.

МІСЯЦЮ-КОРОЛЮ

Повільно.

Мі_ ся_ цю_ ко_ ро_ лю, за_ сві_ ти по

по_ лю най оо_ бі у_ бе_ ру, гей,

тше_ нич_ ку з ку_ ко_ лю.

Місяцю-королю,
Засвіти по полю,
Най собі уберу, гей,
Пшеничку з куколою.

Місяченько б світив,
Хмари залягають,
Ми би ся любили, гей,
Люди нам не дають.

Люди нам не дають,
І мамка не каже,
Любімся, серденько, гей,
Най нам хтось розкаже!

Записано 1956 р. в с. Довге, Іршавського р-ну, Закарпатської обл., від робітниць місцевого деревообробного комбінату. Розшифрував В. Матвієнко.

Є В СЕЛІ ОДНА ДІВЧИНА

Жваво
Один

Є в се-лі од-на дів-чи-на, як чер-во-на-

-я на-ли-на, є в се-лі од-на дів-чи-на,

як чер-во-на- як на-ли-на, ну, та-ка ве-

-се-ла, жва-ваі, круг-ло-ли-ця, ку-че-ря-ва!

Двоє

Хор

Є в селі одна дівчина,
Як червона калина,
Ну, така весела, жвава,
Круглолиця, кучерява!

Вона гарно убереться,
Чепурненько одягнеться,
І куди не завітає,
Все до хлопців потрапляє.

А як візьме в боки руки —
Прощавайте закаблуки!
Гарна ж дівчина моя!
Не пізнали хто? — Це ж я!

А у мене є миленький,
Всім хороший, всім гарненький,
Тільки трошечки цибатий,
Товстогубий та носатий.

Нема зуба ні одного,
Та ще й ледар він до того,
Бачте — ось який ледащий!
Я його багато краща!

Ой, геть та не лізь,
Та нехай тобі біс!
Про кохання не заводь,
І до мене — не підходь!

Пісню склали учасники жіночого театралізованого ансамблю народної пісні Київського державного університету під керівн. С. Світличної. Записав у 1957 році Л. Яценко.

